

СЕДАМ ДЕЦЕНИЈА УРБАНИСТИЧКОГ ЗАВОДА БЕОГРАДА

Кад је Тито слушао урбанисте

Јосип Броз је 1972. уважавао и коментарисао урбанистичке идеје и визије из ГУП-а знаменитог по томе што је у његову израду било укључено више од 250 експерата и сарадника, из седамдесетак научних и стручних институција

Далиборка Мучибабић

Yњеговом пројектном бијроу исцртани су Нови Београд, стамбена насеља по-пуп Бањице, Коњарника и Железника, ауто-пут кроз Београд, „Газела”, Мост на Ади, Путинов мост, аеродром, Лука Београд, обилазница, пешачка зона Кнез Михаилове, „Београд на води”...

То је само кап у мору урбанистичке ризнице која ће ову годину посветити јубилеју – 70 година Урбанистичког завода Београда. Тим поводом биће уприличене бројне трибине, изложбе, конференције, публикације стручног материјала и монографије, док ће два дугаја

стичке професије у Србији, а њен аутор архитекта Бранислав Јовин за ово здање добио је престижну југословенску „Борбину” награду за архитектуру 1970. године. Здање је најстарије дело београдског брутализма – покрета у архитектури који се у Европи развијао педесетих и

град, какав је данас. Милош Сомборски био је први директор Завода и руководилац Генералног плана Београда усвојеног 1950. у коме је предвиђено повећање броја становника са 350.000 на милион. На челу те институције смењивали су се бројни директори, а златно доба београдског и југословенског планирања обележи-

спективе готово је незамисливо да председник државе лично учествује у презентацији стратешког плана престонице, јер ниједан то није учинио након Тита. Јосип Броз је 1972. у Великој сали Завода слушао и коментарисао урбанистичке идеје и визије.

– Тај ГУП је знаменит по томе што

Још без одлуке о пресељењу

Запослени у Урбанистичком заводу, њих 135, у години јубилеја сучавају се са неизвесношћу да ли ће остати у матичној згради или ће морати да је уступе Биолошком факултету. Још није одлучено како ће се решити тај проблем, каже за „Политику” Младен Шарчевић, министар просвете.

– Једна од идеја била је да се Биолошки факултет пресели у зграду Урбанистичког завода, што је логично због близине Ботаничке баште. Али то здање је старо и пропало, и мора добра да се уложи у његову обнову. Ми сређујемо неколико објеката и можда ће у један од њих бити пресељен Биолошки факултет, а није искључено да ћемо зидати нове зграде за факултете који деценијама муче муку са простором – истиче Шарчевић.

Фото Урбанистички завод Београда (Волфганг Талер)

Зграда је симбол урбанистичке професије у Србији, а њен аутор архитекта Бранислав Јовин за ово здање добио је престижну југословенску „Борбину” награду за архитектуру 1970. године

осветлити највећа достигнућа најзначајније институције планирања у Србији и изван њених граница. Зграда завода на углу Палмотићеве и Улице деспота Стефана у фокусу је међународне архитектонске јавности као представника београдске архитектуре на изложби „СОС брутализам” у Музеју архитектуре ДАМ у Франкфурту, а од јула ће се наћи и у Музеју модерне уметности (MoMA) у Њујорку, са оригиналним цртежом Генералног плана Београда из 1950. и опусом часописа „Урбанизам Београда” који је излазио од 1969. до 1982. године.

– Наша зграда је симбол урбани-

шездесетих година 20. века, а препознатљив је по фасади од необрађеног бетона – објашњавају у Урбанистичком заводу.

У тај објекат на шест спратова и 6.500 квадратних метара планери су се, из зграде преко пута Правног факултета у Булевару краља Александра, уселили 1970. Било је то 22. године пошто је град основао завод. И то пре свега захваљујући Николи Добровићу, првом градском архитекту који је схватио колико је неопходно да постоји тим за осмишљавање развоја југословенске престонице и трансформације послератног разрушеног Београда у двомилионски

Весна Тахов

Планском документацијом штитимо јавни интерес, то је наш најважнији задатак

ле су архитекте Милутин Главички и Александар Ђорђевић, наглашавају у Заводу.

Они су 1972. потписали чуvenи Генерални урбанистички план Београда до 2000. Из данашње пер-

је у његову израду било укључено више од 250 експерата и сарадника, из седамдесетак научних и стручних институција. Урађено је око 150 студија и анализа, а тада су консултенти били стручњаци са Вејн стејт универзитета из САД – истичу у Заводу.

Људи који су га водили у његово златно доба, али и њихови следбеници сучавали су се са сличним или истим изазовима – политичари и инвеститори су сматрали да планова није било за актуелне инвестиције и пројекте, споро су доношени, а кад се усвоје – већ би били превазиђени.

После бројних измена Генералног плана из 2003., данас је 66,45 одсто грађевинске територије Београда покрivenо плановима детаљне регулације, што је један од главних предуслова за добијање грађевинске дозволе.

– Планском документацијом штитимо јавни интерес, то је наш најважнији задатак. Приградски делови морају да добију канализацију, школе, обданишта, паркове, док је будућност Београда силазак на реке, више пешачких зона и бициклистичких стаза – истиче Весна Тахов, директорка Урбанистичког завода од 2016. године.

НАЈВЕЋИ ИЗАЗОВИ

Антоније Антић, директор од 2004. до 2008.

Израда планова у мом мандату била је оптерећена дилемама. Са једне стране постојао је притисак да се издаје у сусрет инвеститорима, а са друге недовољно јасан својински статус градског грађевинског земљишта који је често доводио до потешкоћа у дефинирању јавног интереса и његове заштите од притиска капитала. Дугајало се да јавни интерес буде жртвован да би се додатно изашло у сусрет инвеститору. Било је инвеститора којима се посвећеније излазило у сусрет и оних других којима се мање чинило. Како је долазило до те диференцијације било је изван сазнања Завода. Моје неразумевање са неким ставовима саобраћајне струке није било само у случају Моста на Ади, ја, на пример, никад нисам сасвим разумео решења где се транзитни саобраћај провлачи кроз центар града. Али као директор био сам обавезан да прихватим ставове стручњака.

Фото Лична архива

Др Јаклина Глигоријевић, директорка од 2008. до 2012.

Измене Генералног плана Београда 2021. требало је да обезбеде основ за нове инвестиције у граду и реконструкцију центра

кроз ревизију зоне вodoизворишта, дефинисање критеријума за изградњу високих објеката, површина за нове привредне зоне и трансформацију постојећих у стамбене, јавне и комерцијалне намене.

Био је то школски пример плана постиндустријске реконструкције града да није било имовинских и технолошких несагласности и нејасних питања надлежности.

Из опште евфорије и дебата око трансформације приобалног комплекса Лука Београд – Ада Хуја на Дунаву, конкурса, мастер плана светских стар-архитектата, требало је у ГУП-у ускладити намене и услове за преобразај тако да не угрозе постојеће функције, а омогуће постепену трансформацију када се разреше имовинскоправни, политички и финансијски односи.

Посебан професионални изазов 2009. наметнуо је Закон о планирању и изградњи.

Тада смо добили обавезу да у року од 18 месеци израдимо нови план генералне регулације. Био је то никад виђен регулациони план за 60.000 хектара грађевинског подручја Београда. Уз огроман напор, нову методологију, уз пуно стручног преговарања, супротстављених интереса, био је спреман за усвајање крајем 2012.

Усвојен је тек 2016. у новом сазиву Градске управе.

Др Небојша Стефановић, директор од 2012. до 2016.

Израда и усвајање Просторног плана за подручје „Београд на води” – специфично по великој политичкој тензији и очекивањима, критици дела јавности и усаглашавању жеља инвеститора са нашим законима и стручним ставовима. Успели смо, поред тога што је део јавности оспоравајући приступ државе том пропекту неоправдано бацио сенку и на план и на рад Завода. Тачно је да смо добили концепт и жеље инвеститора, и политичку инструкцију да то спроведемо. Али, у том концепту није био сагледан јавни интерес, и због тога смо га знатно променили, и поред великих отпора. Смањили смо „апетите” инвеститора, дефинисали јавни простор, доволно широке саобраћајнице, сачували неке визуре, проширили јавну обалоутврду, сачували и заштитили неке објекте, повећали минималне урбанске стандарде из Генералног плана, обавезали да се изгради капитална инфраструктура битна за цео Београд, покренули пројекте од значаја за град као што је нови мост преко Саве и тунел ка дунавској страни. Начин на који смо то урадили мене чини поносним. Можда то најбоље осликавају речи и жалбе инвеститора упућене градоначелнику на почетку после да их „Завод стопира и мене им решења”, као и речи Синише Малог упућене мени и Заводу на крају после и бројних дискусија – „За све сте били у праву”.

Фото Д. Јевремовић